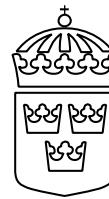

Regeringens proposition

2018/19:166

Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland

Prop.
2018/19:166

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 september 2019

Stefan Löfven

Anna Ekström
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas ett förslag till ändring i skollagen (2010:800) som innebär att barn till beskickningsmedlemmar m.fl. från länder utanför Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz får rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass. Syftet är att de sexåringar som är barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland ska få samma rätt som andra barn i Sverige att ta del av utbildningen i förskoleklassen. Vidare föreslås att vissa paragrafer i skollagen ska korrigeras.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland har i dag inte rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass	6
5	Barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland ska få rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass	8
6	Korrigeringsav vissa bestämmelser	11
7	Ikraftträdande	11
8	Konsekvenser av förslaget om rätt till utbildning i förskoleklass	12
8.1	Förslaget medför positiva konsekvenser för barnen	12
8.2	Ekonomiska konsekvenser för staten	12
8.3	Konsekvenser för kommuner	13
8.4	Konsekvenser för integration, miljö och jämställdhet	13
8.5	Förslaget berör inte Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	14
9	Författningskommentar	14
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland	16
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	17
Bilaga 3	Lagrådets yttrande	18
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 september 2019	19

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2018/19:166

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13, 14 och 17 §§, 10 kap. 35 § och 29 kap. 3 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

13 §

Vid varje förskole- och skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och de vårdnadshavare som avses i 12 §. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavarna.

Inom ramen för ett eller flera sådana forum som avses i första stycket ska barnen, eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas där och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas.

Rektorn *och förskolechefen* ansvarar för att det finns forum för samråd enligt första stycket och för att informations- och samråds-skyldigheten enligt andra stycket fullgörs.

Rektorn ansvarar för att det finns forum för samråd enligt första stycket och för att informations- och samråds-skyldigheten enligt andra stycket fullgörs.

14 §

Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs i 4 §.

Barnen, eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd. De ska också informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Rektorn *eller förskolechefen* ansvarar för att sådan information lämnas.

Barnen, eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd. De ska också informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Rektorn ansvarar för att sådan information lämnas.

17 §

Rektorn *eller förskolechefen* får uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rektorn *eller förskolechefen* enligt 2 kap. 10 § får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare att besluta i. Rektorn *eller förskolechefen* får dock inte uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rör enskilda barn eller elever.

Rektorn får uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rektorn enligt 2 kap. 10 § får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare att besluta i. Rektorn får dock inte uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rör enskilda barn eller elever.

10 kap.

35 §

Varje fristående grundskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse

1. vissa årskurser,
2. elever som är i behov av särskilt stöd, och
3. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 39 § *andra* stycket.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 39 § *tredje* stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana speciellt anpassade utbildningar som avses i första stycket 3.

29 kap.3 §¹

De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

¹ Senaste lydelse 2017:1104.

3 Ärendet och dess beredning

Promemorian Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland har utarbetats inom Regeringskansliet (U2019/00343/S). I promemorian förslås en ändring i skollagen (2010:800) som innebär att barn till beskickningsmedlemmar m.fl. från länder utanför Europeiska unionen (EU), Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och Schweiz får rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass i Sverige.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag överensstämmer med lagförslaget i denna proposition i fråga om 29 kap. 3 § skollagen. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2019/00343/S).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 5 juni 2019 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som överensstämmer med lagförslaget i denna proposition i fråga om 29 kap. 3 § skollagen. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 3*. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

I förhållande till lagrådsremissen har det gjorts ändringar i 4 kap. 13, 14 och 17 §§ samt 10 kap. 35 § skollagen. Ändringarna, som behandlas i avsnitt 6, är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över dessa förslag.

4 Barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland har i dag inte rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass

Barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland har rätt till utbildning i grundskolan eller motsvarande skolformer

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och med skolplikten följer också en motsvarande rätt till utbildning (7 kap. 2 och 3 §§ skollagen [2010:800]). Med bosatt i landet avses i skollagen den som ska vara folkbokförd i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481). Det finns också personer som vid tillämpningen av skollagen ska anses som bosatta i Sverige, trots att de inte är folkbokförda här, och som därmed har rätt till utbildning i vissa fall (29 kap. 2 § andra stycket skollagen). Det gäller bl.a. familjemedlemmar till personer som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen till följd av EU-

rätten, avtalet om EES eller avtalet mellan EU och Schweiz (29 kap. 2 § andra stycket 4 skollagen). Hänvisningen till lagen om immunitet och privilegier i vissa fall avser familjemedlemmar till anställda vid vissa internationella organ i Sverige. Barn till beskickningsmedlemmar m.fl. som omfattas av nämnda bestämmelser har inte skolplikt men rätt till utbildning i grundskolan eller motsvarande skolformer, dvs. grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (7 kap. 2 § tredje stycket, 29 kap. 2 § tredje stycket och 3 § andra stycket skollagen). För exempelvis barn till diplomater med EU-medborgarskap som har rätt till utbildning till följd av EU-rätten gäller däremot ingen begränsning till vissa skolformer utan rätten till utbildning i det svenska skolväsendet är generell på samma sätt som för barn till andra EU-medborgare (29 kap. 2 § andra stycket 3 skollagen och prop. 2009/10:165 s. 925).

Barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland har inte rätt till utbildning i förskoleklass...

Rätten till utbildning för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland, dvs. från länder utanför EU, EES och Schweiz, omfattar de skolformer som tidigare omfattades av skolplikt. Genom riksdagens beslut i enlighet med förslagen i propositionen Skolstart vid sex års ålder (prop. 2017/18:9, bet. 2017/18:UbU7, rskr. 2017/18:43) har emellertid även förskoleklassen för sexåringar blivit en obligatorisk skolform fr.o.m. höstterminen 2018. Förskoleklassen är således numera inledningen på en tioårig obligatorisk skolgång. Enligt skollagen ska utbildningen i förskoleklassen vara avgiftsfri (9 kap. 8 §). Någon ändring i skollagen som medför att barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland ska ha rätt till utbildning i förskoleklassen gjordes inte i samband med att förskoleklassen blev obligatorisk.

...och kommuner får därför inte statsbidrag för sådan utbildning

Barn till beskickningsmedlemmar m.fl. från tredjeland, t.ex. barn till diplomater, ska efter ansökan till hemkommunen erbjudas utbildning i grundskolan och motsvarande skolformer på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Detta regleras närmare i förordningen (2011:538) om utbildning och statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige. Enligt förordningen kan hemkommunen söka statsbidrag som täcker kostnaderna för deras utbildning. För dessa barn lämnas i dag statsbidrag för utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och internationell skola på grundskolenivå. Eftersom denna grupp barn inte har rätt till utbildning i förskoleklassen finns inte heller möjlighet för hemkommunen att söka statsbidrag som täcker kostnaderna för utbildning i denna skolform.

5 Barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland ska få rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass

Regeringens förslag: Familjemedlemmar till personer som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i vissa bestämmelser i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av EU-rätten ska få rätt till utbildning i förskoleklass i Sverige.

Regeringens bedömning: Statsbidrag för elevens utbildning bör lämnas till hemkommunen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det. Bland de remissinstanser som har tillstyrkt förslaget finns bl.a. *Statens skolverk*, *Statens skolinspektion*, *Skolväsendets överklagandenämnd*, *Barnombudsmannen*, *Friskolornas riksförbund* och flera kommuner. Flera remissinstanser, bl.a. Barnombudsmannen och Skolinspektionen, lyfter fram att förslaget är i linje med barnkonventionen och viktigt ur ett barnrättsperspektiv då det stärker barnets rätt till utbildning. Några framhåller att förslaget är positivt även ur ett likabehandlingsperspektiv. Enligt *Danderyds kommun* finns det enbart fördelar med förslaget både ur ett barnperspektiv och skolorganisationsperspektiv.

Skolväsendets överklagandenämnd, som tillstyrker förslaget, vill när det gäller begreppet ”tredjeland” i promemorian dock belysa att det inte kan uteslutas att förslaget även kan omfatta barn till beskickningsmedlemmar i ett EU/EES-land som inte har rätt till utbildning till följd av EU-rätten eller EES-avtalet. Nämnden framför också att frågan om hur beslut gällande rätten till utbildning kan överklagas av personer som omfattas av 29 kap. 2 § andra stycket skollagen framstår som otillfredsställande och bör ses över.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Alla barn ska ha lika rätt till utbildning i förskoleklassen

Förskoleklassen för sexåringar infördes som en frivillig skolform 1998 (prop. 1997/98:6). Avsikten var att förskoleklassen skulle utgöra en viktig bro mellan förskola och skola. Skolplikten inträdde då normalt ett år senare än i dag, dvs. höstterminen det år då barnet fyllde sju år, och skulle fullgöras i grundskolan eller i en motsvarande skolform, dvs. grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Det övergripande syftet för förskoleklassen är att stimulera elevernas utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på

eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska också främja allsidiga kontakter och social gemenskap (9 kap. 2 § skollagen). Förskoleklassen omfattar minst 525 timmar under ett läsår och ska vara avgiftsfri (9 kap. 7 och 8 §§).

Förskoleklassens innehåll och pedagogiska uppdrag förstärktes under 2016 genom ändringar i läroplanerna för grundskolan, specialskolan och sameskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37, SKOLFS 2010:250 och SKOLFS 2010:251). Med reformen fick förskoleklassen för första gången särskilda avsnitt i läroplanerna. Avsnitten förtydligar hur undervisningen i förskoleklassen ska ge eleverna förutsättningar att utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer att ställas i den efterföljande grundskolan eller motsvarande skolform.

Förskoleklassen övergick 2018 från att vara en frivillig skolform till att bli en obligatorisk skolform inom skolväsendet. Skolplikten i Sverige har därmed förlängts med ett år och är numera som huvudregel tioårig. I förarbetena anges att det har ett värde i sig att alla barn får tillgång till den undervisning som erbjuds i förskoleklassen och därmed en bra och likvärdig grund inför grundskolan (prop. 2017/18:9). Detta innebär att alla barn som fyller sex år under kalenderåret och är bosatta i Sverige i normalfallet har skolplikt och ska gå i förskoleklass (7 kap. 4 och 10 §§ skollagen). Ett barn kan dock under vissa förutsättningar få börja i förskoleklassen ett år tidigare eller ett år senare (7 kap. 10 och 11 §§). Under vissa förutsättningar kan ett barn, om föräldrarna begär det, hoppa över förskoleklassen och börja direkt i den nioåriga grundskolan eller motsvarande obligatorisk skolform (7 kap. 11 a och 11 b §§).

Begränsningen i rätten till utbildning för barn vars förälder arbetar på t.ex. en ambassad som tillhör tredjeland ändrades inte i samband med reformen om obligatorisk förskoleklass 2018. Grundskoleutredningen föreslog i betänkandet *Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola* (SOU 2015:81) ingen utvidgning i rätten till utbildning i förskoleklassen för denna grupp och lämnade därför inget sådant underlag. Eftersom förskoleklassen blivit en obligatorisk skolform som tydligare knyter an pedagogiskt till den efterföljande grundskolan, finns det dock starka skäl för att ge den aktuella gruppen barn rätt till förskoleklass. Förskoleklassen är även oftast lokaliserad och organiserad tillsammans med t.ex. en grundskola.

Regeringen anser att även de sexåringar som är familjemedlemmar till beskickningsmedlemmar från tredjeland bör få samma rätt som andra barn i Sverige att ta del av utbildningen i förskoleklassen. Någon skolplikt gäller dock inte för dessa barn. Som bl.a. *Skolinspektionen* framhåller har utbildningen i förskoleklassen ett viktigt innehåll och ger en viktig grund inför grundskolan. Att berörda barn får rätt till utbildning redan från förskoleklass kan också, som *Danderyds kommun* lyfter fram, förenkla för skolornas och kommunernas planering. Enligt kommunen arbetar t.ex. skolorna för att ha fullsatta klasser redan från förskoleklass.

Barns rätt till utbildning är bl.a. reglerad i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som Sverige har ratificerat. Den 1 januari 2020 ges barnkonventionen ställning som svensk lag (prop. 2017/18:186, bet. 2017/18:SoU25, rskr. 2017/18:389). En av barnkonventionens grundprinciper är barnets rätt till utveckling, en rättighet som har nära samband med barnets rätt till utbildning. Enligt konventionens artikel 28.1 ska

Prop. 2018/19:166 konventionsstaterna i syfte att gradvis förverkliga barnets rätt till utbildning och på grundval av lika möjligheter särskilt göra grundskoleutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla. Då förskoleklassen numera ingår i den svenska obligatoriska skolan bör även barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland få del av sådan utbildning. Förslaget i denna proposition stärker barnens rätt till utbildning i Sverige.

Även om förslaget främst berör barn till beskickningsmedlemmar m.fl. från tredjeland kan det, som *Skolväsendets överklagandenämnd* anger, inte uteslutas att det även kan omfatta barn till beskickningsmedlemmar från t.ex. ett EU-land om dessa skulle sakna rätt till utbildning enligt EU-rätten (29 kap. 2 § andra stycket 3 och 4 skollagen).

I dag kan ett beslut av olika huvudmän i fråga om rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen till följd av EU-rätten, avtalet om EES eller avtalet mellan EU och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan, om fri rörlighet för personer, överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 13, 13 § första stycket 2, 14 § första stycket 4 och 15 § första stycket 3 skollagen). Det finns dock ingen motsvarande rätt att överklaga beslut för personer som har rätt till utbildning enligt andra punkter i 29 kap. 2 § andra stycket skollagen. Enligt *Skolväsendets överklagandenämnd* bör överklagandemöjligheterna ses över för dessa andra personer. Detta är dock en större fråga och går utöver de personkategorier som behandlas i denna proposition och gäller också fler skolformer än förskoleklassen. Det saknas således beredningsunderlag för att omhänderta frågan inom ramen för detta lagstiftningsarbete. I sammanhanget kan dock nämnas att Skolinspektionen har tillsynsansvar över att huvudmän följer och lever upp till de bestämmelser som finns.

Statsbidrag bör lämnas för berörda barns utbildning i förskoleklass

Då det föreslås att barn till föräldrar som arbetar vid t.ex. ambassader som tillhör tredjeland ska få en lagstadgad rätt till utbildning även i förskoleklassen, bör förordningen (2011:538) om utbildning och statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige ändras. Dessa barn bör efter ansökan till hemkommunen erbjudas utbildning i förskoleklass på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Av skollagen framgår att för den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommunen den kommun som personen stadigvarande vistas i (29 kap. 6 §). Kommunen bör i sin tur kunna ansöka om statsbidrag för kostnaderna för utbildningen. Statsbidraget bör betalas ut av Skolverket. *Sveriges Kommuner och Landsting* har inget att invända mot lagförslaget då hemkommunerna får kompensation enligt finansieringsprincipen. Förskoleklasser kan ha såväl en kommunal som en enskild huvudman. Förskoleklasser finns även i anslutning till de statliga skolformerna specialskolan och sameskolan. Om barnet med stöd av skollagens bestämmelser tas emot i en förskoleklass med en annan huvudman än hemkommunen, t.ex. en enskild eller statlig huvudman, avses med hemkommunens kostnad det bidrag eller den ersättning som hemkommunen betalar för eleven till den fristående respektive den statliga skolan.

6 Korrigering av vissa bestämmelser

Regeringens förslag: Vissa bestämmelser i skollagen ska korrigeras.

Promemorians förslag: I promemorian lämnas inte något förslag som motsvarar regeringens förslag.

Remissinstanserna: Förslaget avser rena korrigeringar och har därför inte remissbehandlats.

Skälen för regeringens förslag

Det har uppmärksammat att vissa följdändringar som borde ha gjorts med anledning av tidigare ändringar i skollagen (2010:800) av förbiseende inte har gjorts i vissa bestämmelser. Dessa bör därför korrigeras.

Ordet förskolechef tas bort i 4 kap. 13, 14 och 17 §§

Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas, ska den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet benämnas rektor i stället för förskolechef (prop. 2017/18:194, bet. 2017/18:UbU31, rskr. 2017/18:430). Denna ändring föranledde följdändringar i flera paragrafer i skollagen. Av förbiseende ändrades dock inte 4 kap. 13, 14 och 17 §§ skollagen där förskolechef omnämns. Regeringen föreslår därför att dessa bestämmelser korrigeras så att ordet förskolechef tas bort.

Hänvisningen i 10 kap. 35 § korrigeras

I 10 kap. 35 § skollagen regleras mottagandet i en fristående grundskola. I andra stycket hänvisas enligt gällande ordalydelse till 39 § andra stycket om hemkommunens beslut att inte lämna bidrag för en elev. Hänvisningen har blivit felaktig sedan ett nytt andra stycke skjutits in i 39 § enligt förslag i propositionen En skyldighet att erbjuda lovskola (prop. 2016/17:156, bet. 2016/17:UbU22, rskr. 2016/17:293). Regeringen föreslår därför att hänvisningen korrigeras. Hänvisningen i 10 kap. 35 § andra stycket ska ändras till att rätteligen ange 39 § tredje stycket.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag i fråga om rätt till utbildning i förskoleklass.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker promemorians förslag eller har inte något att invända mot det. Förslaget som avser rena korrigeringar av vissa bestämmelser i skollagen har inte remissbehandlats (se avsnitt 6).

Skälen för regeringens förslag: Förslaget om den utvidgade rätten till utbildning i förskoleklass bör träda i kraft så snart som möjligt. Detsamma gäller övriga ändringar, som utgör korrigeringar. Lagändringarna föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2020.

8 Konsekvenser av förslaget om rätt till utbildning i förskoleklass

8.1 Förslaget medför positiva konsekvenser för barnen

Sverige har ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. En av barnkonventionens grundprinciper är barnets rätt till utveckling, en rättighet som också har nära samband med barnets rätt till utbildning (se avsnitt 5). Rätten till utbildning är även reglerad i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Syftet med förslaget i denna proposition är att skapa bättre förutsättningar för att alla barn i Sverige ska kunna få en likvärdig grundläggande utbildning av god kvalitet. För de sexåringar som berörs av förslaget är deltagandet i förskoleklassen frivilligt och motsvaras inte av någon skolplikt. Förslaget bedöms få positiva konsekvenser för de barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland m.fl. som får rätt att gå i förskoleklass i Sverige.

8.2 Ekonomiska konsekvenser för staten

Det fanns i maj 2019 i den berörda målgruppen ca 40 barn födda 2013, 44 barn födda 2014 och 25 barn födda 2015, vilket innebär i genomsnitt 36 sexåringar årligen. Det är oklart hur många barn som huvudmännen kommer att söka statsbidrag för. Kostnaden per inskriven elev i förskoleklassen var 2017 i genomsnitt ca 59 400 kronor (exklusive skolskjuts). Det innebär en genomsnittlig kostnad på 2 140 000 kronor per år för denna grupp sexåringar.

Som nämnts i avsnitt 5 bör förordningen (2011:538) om utbildning och statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige ändras så att den kommun som ska anses vara hemkommun kan ansöka om statsbidrag för kostnaderna för utbildningen hos Statens skolverk. Om en elev har tagits emot till en utbildning hos en annan huvudman än hemkommunen, avses med hemkommunens kostnad den ersättning som hemkommunen betalar till den andra huvudmannen. Om hemkommunen bedömer att en elev är i behov av skolskjuts kan ersättning för detta

beviljas inom ramen för statsbidraget. Kostnaden för skolskjuts kan inte bedömas då ett sådant behov föreligger mycket sällan. Skolverkets kostnader för administration av statsbidraget bedöms inte gå utöver myndighetens ordinarie resurser.

8.3 Konsekvenser för kommuner

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör enligt 14 kap. 3 § regeringsformen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Bestämmelsen ger uttryck för en proportionalitetsprincip när det gäller inskränkningar i den kommunala självstyrelsen.

I denna proposition föreslås att familjemedlemmar till personer som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av EU-rätten ska få rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass i Sverige. Förslaget innebär därför ett ytterligare åliggande för kommunerna och därmed en viss inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Den berörda gruppen sexåringar, och eventuellt berörda fem- eller sjuåringar, är dock mycket begränsad. När det gäller möjligheterna att vidta åtgärder som är av mindre ingripande karaktär för den kommunala självstyrelsen görs följande överväganden. Skolplikten ska sedan höstterminen 2018 som huvudregel börja fullgöras i förskoleklassen vid sex års ålder. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att även barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland, som anses bosatta i Sverige i skollagens mening, får rätt att gå i förskoleklassen. Även dessa barn får därmed ta del av en utbildning som ska stimulera deras utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Med hänsyn till regleringens ändamål framstår begränsningen av den kommunala självstyrelsen som nödvändig och proportionerlig.

Ekonomiska konsekvenser

Regeringens förslag innebär ett utvidgat åliggande för kommunerna, vilket innebär att den kommunala finansieringsprincipen är tillämplig. Eftersom endast ett fåtal kommuner berörs av regleringen utgår kompensation i form av ett riktat statsbidrag. Förslagets ekonomiska konsekvenser för kommunerna kompenseras av statsbidraget som kommer att betalas ut för de elever som lagändringen avser. Berörda kommuner kommer att tillföras en genomsnittlig kompensation om sammanlagt ca 2 140 000 kronor per år i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

8.4 Konsekvenser för integration, miljö och jämställdhet

Den föreslagna lagändringen bedöms inte ha någon miljöpåverkan eller få några integrations- eller jämställdhetskonskvenser.

8.5 Förslaget berör inte Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

Förslaget berör inte frågor som är reglerade i EU-rätten.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

4 kap. Kvalitet och inflytande

13 § Vid varje förskole- och skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och de vårdnadshavare som avses i 12 §. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavarna.

Inom ramen för ett eller flera sådana forum som avses i första stycket ska barnen, eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas där och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas.

Rektorn ansvarar för att det finns forum för samråd enligt första stycket och för att informations- och samrådsskyldigheten enligt andra stycket fullgörs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om forum för samråd vid förskole- och skolenheter.

I paragrafens *tredje stycke* tas ordet förskolechef bort till följd av att titeln förskolechef har ändrats till rektor (2 kap. 9 §).

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

14 § Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs i 4 §.

Barnen, eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd. De ska också informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Rektorn ansvarar för att sådan information lämnas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om planering och information i fråga om inflytande och samråd.

I paragrafens *andra stycke* tas ordet förskolechef bort till följd av att titeln förskolechef har ändrats till rektor (2 kap. 9 §).

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

17 § Rektorn får uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rektorn enligt 2 kap. 10 § får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare att besluta i. Rektorn får dock inte uppdra åt den lokala styrelsen att besluta i frågor som rör enskilda barn eller elever.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka frågor en lokal styrelse får uppdras att besluta i.

I paragrafen tas ordet förskolechef bort till följd av att titeln förskolechef Prop. 2018/19:166 har ändrats till rektor (2 kap. 9 §).

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

10 kap. Grundskolan

35 § Varje fristående grundskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbildningen får dock begränsas till att avse

1. vissa årskurser,
2. elever som är i behov av särskilt stöd, och
3. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 39 § tredje stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana speciellt anpassade utbildningar som avses i första stycket 3.

Paragrafen innehåller bestämmelser om mottagandet i en fristående grundskola.

I *andra stycket* korrigeras hänvisningen till 39 § andra stycket till att avse 39 § tredje stycket (jfr ändringen i 39 § i prop. 2016/17:156, bet. 2016/17:UbU22, rskr. 2016/17:293).

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

29 kap. Övriga bestämmelser

3 § De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

I paragrafen anges vissa begränsningar av den rätt till utbildning och annan verksamhet enligt skollagen som följer av 7 kap. 2 § tredje stycket och 29 kap. 2 § andra stycket.

Andra stycket ändras på så sätt att förskoleklassen anges som en av skolformer som vissa personer har rätt till utbildning i. Det gäller barn som avses i 2 § andra stycket 4, dvs. familjemedlemmar till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av EU-rätten.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

Sammanfattning av promemorian Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland

I promemorian lämnas förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär att barn till beskickningsmedlemmar m.fl. från länder utanför EU, EES och Schweiz får rätt till avgiftsfri utbildning i förskoleklass. Syftet är att de sexåringar som är barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland ska få samma rätt som andra barn i Sverige att ta del av utbildningen i förskoleklassen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Efter remiss har yttranden över promemorian kommit in från Academedia, Alvesta kommun, Barnombudsmannen, Danderyds kommun, Diskrimineringsombudsmannen, Enköpings kommun, Friskolornas riksförbund, Hedemora kommun, Huddinge kommun, Lidingö kommun, Lunds kommun, Lärarnas Riksförbund, Malmö kommun, Nacka kommun, Sameskolstyrelsen, Skolväsendets överklagandenämnd, Socialstyrelsen, Sollentuna kommun, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Sundbybergs kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Trelleborgs kommun och Täby kommun.

Föräldraalliansen Sverige har avgett spontant yttrande.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat sig avstå eller har inte inkommit med yttrande: Almega, Arbetsgivarföreningen KFO, Botkyrka kommun, Bräcke kommun, Essunga kommun, Göteborgs kommun, Härjedalens kommun, Idéburna skolors riksförbund, Jönköpings kommun, Lärarförbundet, Munkedals kommun, Orust kommun, Regelrådet, Sjöbo kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Svenska Kommunalarbetsareförbundet, Sveriges Elevkårer, Sveriges elevråd SVEA, Sveriges Skolledarförbund, Tanums kommun, Tyresö kommun, Uppvidinge kommun, Vallentuna kommun, Åre kommun och Österåkers kommun.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2019-06-11

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Karin Almgren samt justitierådet Kerstin Calissendorff

Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeland

Enligt en lagrådsremiss den 5 juni 2019 har regeringen (Utbildningsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Annika Stålnacke.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utbildningsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 september 2019

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Eriksson, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Nilsson, Ernkrans, Lindhagen

Föredragande: statsrådet Anna Ekström

Regeringen beslutar proposition Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeländ